

НЕНАВРЕМЕННА АРГОНАВТИКА
UNTIMELY ARGONAUTICA

Росица Константинова Обрешкова/Rositsa Konstantinova Obreshkova
ЮЗУ "Неофит Рилски"
frosinta@yahoo.com

НЕНАВРЕМЕННА АРГОНАВТИКА

Резюме: В тази статия се повдигат проблемите, възникнали в процеса на онлайн обучението по актьорско майсторство. Провокирани от обстоятелствата се наложи да се справим с неочаквана загуба на позната среда, изкривяването на обичайния работен ритъм и изместването на фокуса върху невербалните актьорски упражнения, все пак мотивираци през първата година на обучение. Осмелихме се да направим експеримент, базиран на митологичната тема „Язон и аргонавтите“. Студентите създадоха свои съвременни монолози за онлайн представление. Задачата беше да навлезем в дълбините на емоционалната памет и фината текстура на театралните светове. Изводите от тази работа са, че трябва да предизвикаме въображението на студентите и е необходимо да имаме индивидуален подход към всеки актьор. Ситуацията ни позволи да работим за развитието на актьорски умения пред камера. А за да запазим мотивацията на студентите си, толкова крехка в такова объркано време, техните уникални творения, по един или друг начин, трябва да срещнат публиката, дори и от дистанция чрез създадени отново от студенти късометражни филмови адаптации. Отидохме на това ненавременно пътуване във виртуалната празнота неподготвени, но вдъхновени, изправени пред кризата и изправяйки се срещу нейното въздействие с художествена чувствителност.

Ключови думи: актьорско майсторство, съвременна митология, онлайн представление

Abstract: The article is debating upon the problems that were revealed during the process of online acting education. Provoked by the circumstances we were challenged to deal with unexpected loss of familiar surface, the distortion of the ordinary work rhythm and the displacement of the focus upon the nonverbal acting exercises, so otherwise motivating in the first year of education. We dared to make an experiment based on the mythological theme of “Jason and the Argonauts”. The students created their own contemporary monologues for an online performance. The task was to go in the depths of emotional memory and the fine texture of theatrical worlds. The conclusions from this work are that we should challenge the imaginative awareness of the students and that is necessary to have an individual approach towards each actor. By challenging their potential we were able to develop acting skills in front of the cameras. To keep their motivation, so fragile in such confused time, their unique creations, one way or another, should meet an audience. In collaboration with students in the film arts, when the chance presented itself, a few short movie pieces were produced. We went to this untimely journey into the virtual void unprepared but inspired, facing the crisis and confronting its impact with artistic sensibility.

Key words: acting education, contemporary monologues, online performance

Затворени в ужаса на локдауна, в параноята на „неприсъствието“, в истерията пред природната неумолимост, ни се иска да хукнем, да хванем на стоп прелитащ самолет или товарен кораб, но сме вдълбани в клавиатурата, в слушалката, в опита за йонно-литиева близост. В състояние на налудна ентропия, безпрецедентното днес

поставя нови условия, определя параметрите на виртуалното общуване, лишено от пара-вербални кодове, от тактиленост, от топлина. Страда и опитът да се разположим в познатото, в застоялото удобство на лесното решение, в установените правила за справяне.

“Изгубеният Орфей: Чувате ли ме? Знам, че ме чувате... Някой... някъде... ме чува... Изпращам ви звуци... акорди... “hello, Is there anybody out there...” Тихи викове... Отговорете ми... Добре де, пратете ми съобщение... (издава смешни звуци, имитация на получени съобщения)някой и друг емотикон... хепи човече... тъжно човече... палец ако щете... маймунче... среден пръст... Толкова наситени емоции, нацвъкани със сърчица, звездички, неоновы облачета... О, какъв богат вътрешен свят, извира, не, изригва... Във всяка секунда се разпръсква и се доставя до неизвестен брой получатели. Най-важното, изконното ти право да си кажеш „Как си!“, да споделиш епичното си моментно състояние. И ето те, симултанно разпределен, ефирно представен и в каква пъстрота на изразяване, cartoon поезия: ядосано човече, целуващо човече, целунато човече, сънено, спящо, може би сънуващо...” (Обрешкова, 2021).

Уплашена цивилизацията хвърля своята ръкавица към дъсчената площадка, защото по време на чума театрите се затварят. Следват ограничителни мерки - публика и актьори са завлечени в дискомфорта на полупустеещи зали, емоциите са сподавени от задължителните маски, а страхът облича всяко публично мероприятие в преживяване за смелчаци. Но епидемиите отминават и нуждата от споделеност на диханията, от синергията на вчувстването, жаждата за преживяване на имагинерна реалност, което протича в „концентрирано време - много наситено, остатъчно или заместващо магически-религиозното време“ (Елиаде, 1994: 69), ще върне хората в обятията на Мелпомена. Посещението на театър отново ще се превърне в уютен, макар и светски ритуал, който е акт на изместване от линейното неумолимо отмерване на живота ни.

Междувременно в „новото нормално“ комфортно се настани дистанционното обучение. Ползите и негативите ще се проявяват напред във времето. Образователните „инженери“ вече проектират виртуални университети, а по-напредничавите изнасят свои лекции до всяка точка на света – какво по-хубаво от достъпа до натрупаното познание на Харвардската школа, например. За силно мотивирания студент това е подарък. В незавидна позиция, уви, са такива дисциплини като актьорското майсторство. За изградения професионалист формата на образователно надграждане чрез среща с изявени международни педагози и творци, осъществено в онлайн платформи, може да се окаже изключително плодотворно. Едва проходащият театрален ученик, обаче, комуто тепърва предстои да запълни дробовете си със сценичен прах, да преходи през етапите на публично усамотение, да направи своя прощъпулник на дъсчената площадка, превъзможвайки всички съпровождащи това начинание страхове, да усвои деликатната материя на общуването, да отприщи активното въображение, творящо имагинерна реалност, се намира в изключително предизвикателна ситуация.

Първокурсникът, особено в творческа специалност като нашата, има крехка мотивация. Активността и динамиката, в която се задават и провеждат задачите, е

мощен задвижващ елемент за нейната устойчивост. Непрестанната смяна от групови към индивидуални упражнения, игровите практики, импровизационните техники с участието на педагога, разнообразните и провокативни теми за опити и етюди поддържат както творческата кондиция, така и мотивационната. Овлабяването на условно пространство и осъзнаването за неговата „другост“, навлизането в режим на театрално живеене и изобщо обитаването на този пресътворен свят изискват сцена. Всеки опит за тотална виртуална подмяна би бил пагубен.

Какво ни предложи принудителното онлайн обучение – актьор пред компютърна уеб камера и много неизпробвани възможности.

За съвременния студент виртуалното битуване е по-уютно – нещо, което не е валидно за всеки педагог. Но плащещата черна кутия, съставена от втечен пясък, единици и нули е само инструмент, протеза за общуване. И както казва Умберто Еко: „Протезата увеличава обсега на действие на даден орган в съответствие с начина на функционирането му“ (Еко, 1993: 229). Единствените живи същества, единствените Психеи, които се споделят в това иначе мъртво пространство, са хората.

В необичайната ситуация предприехме необикновено пътуване – към личните преживявания, към дълбокия и уязвим пласт на емоционалната памет – най-фината субстанция на театрални светове. Всеки споделяше в рамката на екрана свои страхове, болки и събития и ги обличаше в монолог. В началото правеха шеговити визитки, в стила на стендъп комедията. Това донякъде ни ориентира във възможностите, с които разполагаме. Не е присъщо на актьорите да пишат текстове, но самото замъчване е креативна и самостоятелна работа и възпитава отговорност към сътворяването. Дори да се налагаше драматургична намеса, тя стъпваше на техните предложения. И така се впуснахме в създаването на онлайн спектакъл от монолози, обединени в обща тема.

Взряхме се в един по-далечен хоризонт и начертахме фантазията маршрут на Аргонавтите. На палубата на Арго, тъй жадна за плаване започнаха да се качват герои с причудливи биографии, със странни неврози, сънуващи с отворени очи, влюбени в мечтанието, повикани от вятъра, търсещи името си, чуващи мелодиите на Орфей, вперили поглед в звездите като Линкей. Те заплуваха на платната на самотните си гласове, за да се споделят в празнотата на виртуалното. И също като митологичните герои не знаехме накъде ще ни отведе изпитанието.

„Влюбената в мелодията: Виждам сребрифта светлина... В края й седиш Ти, който дърпаш струните на божествената лира... Ти, който усмири кръвта ми... Красив си... Пръстите ти свирят на душата ми... Присядам в нозете ти, певецо... влюбена... пропадам...“ (Обрешкова, 2021).

Въображението скиталчества из непробродните полета на Митоса. Метаморфозира в безкрайни образни вариации. Изплъзва се от стегите на Логоса, нарушава постулати и закони. Образът престава да бъде равнозначен на себе си и се отдава на неуловимата играеща метафора. В творческата, както и в педагогическата си работа, с огромно доверие съм се обръщала към митологични съдържания. Те са заченати и родени именно в този дълбинен, митосен, многолик пласт на колективното несъзнавано и възбуждат неочаквани вариации на въобразяване.

В парадоксалната изолация се одързостихме да поемем на епичното пътуване към илюзорно съкровище, към онова обезсмислящо се в мига на неговото придобиване Златно руно. Не се наехме да проследим всички нишки на фантастичната, драматична и окървавена в провала си история. Тя послужи като повод, като провокация за изповед на тези мечтателни и невъзможни аргонавти.

Дори разпаднат, съшиван отново, произнасян през уличен сленг, с нестроен наратив, митът е отглас на дълбинна екзистенциална ситуация. Нашите герои не обитават Хероичното време. Те никога няма да преживеят мит, „да се срещнат със Свръхестествени същества и да научат урока по творчество от тях.“ (Елиаде, 2001: 23) Те са леко френетични, избледняващи отсенки на Аргонавтите, кръстосват социалните мрежи в търсене на преживяване, на симултанна споделеност, оглеждат се в силуетите на забравените древногръцки храбреци.

„Медея: Момиче съм... В отражението си я виждам, чародейката от Колхида, изговорена с хиляди хули, обругана от хилядолетията... Раните ѝ усещам, предчувствам ги... Викът ѝ от болка е прегърбил времето и всички го носим, всяка жена, заслепена от гадното копеле Ерос.“ (Обрешкова, 2021)

Важно за актьора е неговото творческо усилие да има публична изява. Актьорите работеха в неспецифична среда, но близка до работа пред камера. В един следващ етап, след представянето на монолозите в онлайн платформа, текстовете бяха възложени като задача на първокурсниците по кино режисура с художествен ръководител доц. д-р Ирина Китова. Те от своя страна създадоха филмови миниатюри, вдъхновени от пост-апокалиптично гледище. Сякаш Арго е последният кораб, който напуска дома ни и се отправя към неизвестното.

Във въздуха витаят въпросите дали светът ни се пренарежда, дали променя облика си, или под сбръчканата в недоумение маска наднича безразличното лице на икономическия интерес. Преобразуват ли се кодовете на човешко общуване, изпитваме ли емпатия, движим ли се към възделение за общност или все повече се превръщаме в самотни единици и нули, гравитиращи из „Мета“ виртуални вселени. Литри мастило ще изхаят философи, социолози и, боя се, психиатри, за да разгадаят това, което преживяваме. Творците можем да го предадем като уловено ехо, като предчувствие, като поетично трептение, разтърсващо сетовете ни.

*„Язон: Давам знак да вдигаме котва,
на Арго платната са пълни,
греблата са вдигнати, барабанът отмерва,
шумно ближат вълните кърмата,
с шепи поемам от вятъра...“*

И те тръгнаха, тръгнахме ненавременно, неопитно, опипом в непознатото. Справихме се в този етап, следващото затваряне вещае нови изпитания, може би нови експерименти. Голямата цел е в предстоящите театрални пътешествия да възбудим и съхраним виталността на вдъхновението. А изводите от този експеримент са, че в неприсъственото обучение трябва да се подходи индивидуално към всеки студент по актьорско майсторство. Желателно е той да има своя ангажираща, творческа задача, за

която да му се отделя необходимото време и внимание. От първостепенно значение е сътвореното от него да срещне своята публика. Дори отложено във времето, каквото е очакването за филмова премиера.

References:

- Eko, U., 1993. Semiotika i filozofia na ezika, Izd. Nauka i izkustvo, Sofia
- Eliade, M., 1994. Mitat za vechnoto zavrashatane. Arhetipove i povtorenia, Izd. Hristo Botev, Sofia
- Eliade, M., 2001. Mit i realnost, Izd. Lik, Sofia
- Obreshkova, R., 2021. Izgubeniya Orfey. Avtorski tekst po motivi ot drevnogratskia epos „Yazon i Argonavtite“, sazdaden savmestno sas studentite, za prakticheskite nuzhdi na onlayn obuchenieto po „Aktyorsko maystorstvo“, YuZU „Neofit Rilski“, Blagoevgrad
- Obreshkova, R., 2021. Vlyubenata v melodiya. Avtorski tekst po motivi ot drevnogratskia epos „Yazon i Argonavtite“, sazdaden savmestno sas studentite, za prakticheskite nuzhdi na onlayn obuchenieto po „Aktyorsko maystorstvo“, YuZU „Neofit Rilski“, Blagoevgrad
- Obreshkova, R., 2021. Medeya. Avtorski tekst po motivi ot drevnogratskia epos „Yazon i Argonavtite“, sazdaden savmestno sas studentite, za prakticheskite nuzhdi na onlayn obuchenieto po „Aktyorsko maystorstvo“, YuZU „Neofit Rilski“, Blagoevgrad
- Obreshkova, R., 2021. Yazon. Avtorski tekstove po motivi ot drevnogratskia epos „Yazon i Argonavtite“, sazdadeni savmestno sas studentite, za prakticheskite nuzhdi na onlayn obuchenieto po „Aktyorsko maystorstvo“, YuZU „Neofit Rilski“, Blagoevgrad